

บันทึกข้อตกลง

ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติร่วมกันในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ๕ จังหวัด ภาคกลางตอนล่าง พ.ศ. ๒๕๕๑
(กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร
และสมุทรสงคราม)

๑. ความเป็นมาและเหตุผล

๑.๑ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะเด็กและหญิงยังคงเป็นปัญหาที่สังคมโลกได้ตระหนักและเห็นพ้องต้องกันว่า เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง

๑.๒ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่ได้รับผลกระทบจากปัญหานี้อย่างมากและปัญหาทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งแสวงหาประโยชน์จำนวนมากมหาศาลจากการค้ามนุษย์ ประเทศไทยถูกใช้ใน ๓ สถานะ คือ สถานะประเทศต้นทาง โดยมีการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ขณะเดียวกันมีสถานะเป็นประเทศปลายทาง คือ มีการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อการค้ามนุษย์ที่มาจากต่างประเทศ และสถานะเป็นประเทศทางผ่าน คือ ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อส่งเหยื่อการค้ามนุษย์ออกไปยังประเทศอื่น อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้มีผลกระทบต่อประเทศไทยเพียงประเทศเดียว แต่มีผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกประเทศจะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา

๑.๓ การค้ามนุษย์ภายในประเทศก็ยังคงปรากฏอยู่แม้ว่าเหยื่อการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กไทยลดลงจากยี่สิบปีที่แล้วก็ตาม

๑.๔ หลายประเทศได้ให้ความสนใจกับปัญหาการค้ามนุษย์มากขึ้น โดยการจัดประชุมหาแนวทางแก้ไขปัญหาระดับประเทศ ระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาค ผลการประชุมแต่ละครั้งได้มีข้อเสนอแนะอย่างกว้างขวาง สำหรับประเทศไทยได้จัดประชุมหลายครั้งระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน และได้มีการนำผลการประชุมมาปรับปรุงงานด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ตามลำดับ

สำหรับการประชุมระดับโลกที่เน้นเรื่องการนำเด็กมาแสวงหาประโยชน์ทางการค้าประเวณีได้มีการประชุมครั้งแรกที่ประเทศสวีเดน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ และครั้งที่สองที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยประเทศไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมด้วย พร้อมกันนั้นได้นำผลการประชุมมาประกอบการดำเนินงานเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีการประชุมระดับภูมิภาคอีกหลายครั้ง

๑.๕ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหารัฐกิจบริการทางเพศขึ้นในคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้เปลี่ยนเป็น "คณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการค้าเด็กและหญิงข้ามชาติ" ภายใต้นักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) และท้ายที่สุดได้เปลี่ยนเป็น "คณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการค้าเด็กและหญิง" ในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และผู้แทนองค์กรระหว่างประเทศในประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง และองค์กรเหล่านี้ได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๑.๖ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้กำกับและรองผู้กำกับเกี่ยวกับปัญหาการค้าเด็กและหญิงข้ามชาติ ที่ประชุมเห็นร่วมกันว่าควรจะให้การดูแลช่วยเหลือแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์และนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยกำหนดเป็นขั้นตอนปฏิบัติให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้ร่วมกันเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และให้นำประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๐ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการดำเนินการ และเพื่อให้งานนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จึงได้มีการลงนามร่วมกันในบันทึกข้อตกลงเรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ระหว่างหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ (ในขณะนั้น) ประธานคณะกรรมการประสานงานเรื่องเด็กต่างชาติ และผู้แทนเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบการค้าหญิงและเด็ก

๑.๗ เนื่องจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกอบกับบันทึกข้อตกลงดังกล่าวได้ใช้ปฏิบัติมาเป็นเวลาเกือบสี่ปี ซึ่งที่ผ่านมาได้จัดให้มีการฝึกอบรมผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ตำรวจภูธร ตำรวจนครบาล ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจตระเวนชายแดน เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์ (ในขณะนั้น) พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา แพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์จากกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนจากหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย และผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็นเชิงปฏิบัติ มาแก้ไขข้อความต่างๆ ให้เป็นปัจจุบันและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ดังนั้น คณะอนุกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการค้าเด็กและหญิงได้นำ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการฝึกอบรมและข้อคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานตามบันทึกข้อตกลง ฉบับแรกดำเนินการปรับปรุงให้มีความครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยได้ผ่านการประชุม ปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดและใช้เวลาเพื่อการนี้เป็นเวลาประมาณ ๑ ปี จากนั้นได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงฯ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

๑.๘ การจัดทำบันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีเด็กและหญิงซึ่งตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในพื้นที่ ๕ ภูมิภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน และตาก ซึ่งได้มีการลงนาม เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ จังหวัดเชียงใหม่

๑.๙ การจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติ เรื่อง การป้องกันปราบปรามและแก้ไข ปัญหาการค้าเด็กและหญิงภายในประเทศและข้ามชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นแผนระดับชาติ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ และได้แปลงแผน สู่การปฏิบัติ โดยการจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ และได้นำเสนอแผนปฏิบัติการดังกล่าว ต่อคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อนำมาใช้ปฏิบัติต่อไป

๑.๑๐ การจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาล แห่งราชอาณาจักรกัมพูชา เรื่องความร่วมมือทวิภาคีว่าด้วยการจัดการการค้าเด็กและหญิงและการ ช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ ซึ่งได้ลงนามเมื่อ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ เมืองเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา

๑.๑๑ การจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ ในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว สหภาพพม่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีนและ ราชอาณาจักรไทย ซึ่งได้ลงนามเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ กรุงย่างกุ้ง สหภาพพม่า

๑.๑๒ การจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและ เด็ก ซึ่งได้ลงนามเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

๑.๑๓ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่จังหวัดพะเยา ให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ใน ๓ ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัด และในต่างประเทศ ณ สถานทูตไทย หรือสถานกงสุล

๑.๑๔ การจัดทำบันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้ำมนุษย์ในพื้นที่ ๘ จังหวัด ภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว ซึ่งได้มีการลงนาม เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ จังหวัดชลบุรี

๑.๑๕ การจัดทำบันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ ๑๕ จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เกี่ยวกับการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ ซึ่งได้มีการลงนาม เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ จังหวัดขอนแก่น

๑.๑๖ การจัดทำบันทึกข้อตกลงในพื้นที่ภาคใต้แยกเป็น ๒ ฉบับ คือ บันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้ำมนุษย์ในพื้นที่ ๖ จังหวัด ภาคใต้ฝั่งตะวันตก พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้แก่ จังหวัดกระบี่ ภูเก็ต ระนอง พังงา ตรัง และสตูล ซึ่งได้มีการลงนามเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๐ ณ จังหวัดภูเก็ต และบันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันด้านการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ๘ จังหวัด ภาคใต้ฝั่งตะวันออก พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้แก่ จังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สงขลา และสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้มีการลงนาม เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ จังหวัดสงขลา

๑.๑๗ การจัดทำบันทึกข้อตกลง ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติร่วมกันในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ๑๗ จังหวัด ภาคเหนือ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี ซึ่งได้มีการลงนาม เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำบันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีเด็กและหญิงซึ่งตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ในพื้นที่ ๕ จังหวัด ภาคเหนือ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์

๑.๑๘ การจัดทำข้อตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีในการจัดการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กและการช่วยเหลือเหยื่อการค้ำมนุษย์ ซึ่งได้ลงนามเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๑ ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

๑.๑๕ คณะอนุกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการค้าเด็กและหญิง และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับคณะทำงานจังหวัดจาก ๕ จังหวัด ภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม จัดทำบันทึกข้อตกลง เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของหน่วยงานในพื้นที่ ๕ จังหวัด ภาคกลางตอนล่าง

๒. สถานการณ์ (ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม ๒๕๕๑)

ภาคกลางตอนล่างเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งในเชิงภูมิศาสตร์และสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ภูมิภาคนี้ประกอบด้วยจังหวัด ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม มีอาณาเขตติดชายแดนประเทศสหภาพพม่าทางทิศตะวันตก ทางทิศตะวันออกมีอาณาเขตติดชายฝั่งทะเล ในขณะที่ทิศเหนือและทิศใต้มีอาณาเขตติดกับจังหวัดอื่นๆ จังหวัดดังกล่าวสามารถจัดเป็นกลุ่มพื้นที่ได้ดังนี้

- พื้นที่ที่ติดชายแดน ได้แก่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี
- พื้นที่ชายฝั่ง ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม
- พื้นที่ลุ่มตอนกลาง ได้แก่ จังหวัดนครปฐม และสุพรรณบุรี

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์

ภาคกลางตอนล่างเป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจสำหรับประเทศไทย ที่มีความหลากหลายทั้งในเชิงการผลิตเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม การประมง และการบริการ เป็นพื้นที่เขตอุตสาหกรรมที่สร้างผลผลิตมวลรวมที่สำคัญ มีทั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม มีโรงงานแปรรูปสินค้าทางการเกษตรและการประมงให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก และการบริโภคในประเทศ มีพื้นที่ในการผลิตทางการเกษตรขนาดใหญ่และขนาดกลางเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีแหล่งอุตสาหกรรมทางท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี มีระดับการศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ ทำให้มีการจ้างงานและมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานจากคนนอกพื้นที่ ทั้งผู้ที่อพยพเคลื่อนย้ายจากภูมิภาคอื่นและจากต่างประเทศเข้ามาทำงานในพื้นที่

การประกอบอาชีพในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมมีการใช้แรงงานในรูปแบบที่เข้มข้น (intensive labour) มีการใช้แรงงานในหลากหลายลักษณะทั้งในระบบเศรษฐกิจ (formal economy) และนอกระบบเศรษฐกิจ (informal economy) ที่มีความต่อแหลมต่อการใช้แรงงานที่ไม่ชอบ

ด้วยกฎหมาย หรือมีการใช้ช่องทางของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการจ้างแรงงานที่ผิดกฎหมาย เช่นการใช้แรงงานบังคับ การค้าประเวณี การบริการทางเพศ การจ้างเด็กหรือคนต่างด้าวทำงานบ้าน เป็นต้น การค้ามนุษย์เพื่อประโยชน์ด้านแรงงานส่วนใหญ่จึงหนักไปในงานอุตสาหกรรมและงานประมง

การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายประการมีความล่อแหลมต่อกระบวนการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะกับแรงงานนอกระบบเศรษฐกิจ และงานซ่อเสริม ที่มีความเสี่ยงต่อการบังคับใช้แรงงาน และการค้ามนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์ในลักษณะอื่นๆ เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานบันเทิง และการท่องเที่ยว

สถานการณ์การค้ามนุษย์

สถานการณ์การค้ามนุษย์แต่ละจังหวัดจะมีความแตกต่างกัน จากสภาพภูมิประเทศที่เอื้อให้มีการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางทะเล และเส้นทางอากาศทำให้มีกระบวนการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานและบุคคลเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ บางจังหวัดมีลักษณะเป็นพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ต้นทาง พื้นที่ทางผ่าน และพื้นที่ปลายทางของการค้ามนุษย์ หรือมีลักษณะการค้ามนุษย์ในหลายลักษณะในพื้นที่เดียวกัน ในขณะที่เดียวกันบางจังหวัดรายงานว่าไม่พบว่ามีการค้ามนุษย์ในพื้นที่

จังหวัดในภาคกลาง บางจังหวัดมีลักษณะที่เป็นพื้นที่ต้นทาง ที่มีการนำพาบุคคลในพื้นที่ออกไปทำงาน หรือถูกค้ามนุษย์ไปในยังพื้นที่อื่นๆ ในประเทศไทยและในต่างประเทศ ในขณะเดียวกันภาคกลางยังเป็น พื้นที่ทางผ่าน สำหรับกระบวนการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลนอกพื้นที่ที่ถูกนำมาจากภูมิภาคอื่น หรือบุคคลต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่หรือเป็นเส้นทางผ่านในการค้ามนุษย์ และพื้นที่ปลายทาง ที่มีการค้ามนุษย์ในพื้นที่การค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ที่พบในพื้นที่ที่เป็นแหล่งงานบริการ การท่องเที่ยวและสถานบันเทิงมีลักษณะเป็นการค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณี/บริการทางเพศ ในพื้นที่ที่มีงานอุตสาหกรรม งานประมงและงานก่อสร้าง จะพบว่ามีการค้ามนุษย์เพื่อประโยชน์ของการใช้แรงงาน นอกจากนี้ยังมีการค้ามนุษย์เพื่อประโยชน์อื่นๆ อีกเช่น การนำคนมาขอทาน และทำงานบ้าน (ในลักษณะที่มีการกักขังหน่วงเหนี่ยว) ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในภูมิภาคนี้มีทั้งที่เป็นคนไทยที่ถูกนำไปค้ามนุษย์ในประเทศ และต่างประเทศ และผู้เสียหายที่เป็นคนต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน

การดำเนินการและการวางมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในภาคกลางจึงมีความจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงความหลากหลายของลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะของประชากร สังคม และสภาวะทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด

มาตรการและการดำเนินการป้องกันการค้ำมนุษย์ในภาคกลางที่ผ่านมา

- การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระดับจังหวัด
- การทำบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดที่มีการปฏิบัติการเพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์
- การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้
- การสำรวจ จัดเก็บ และทำฐานข้อมูลสถานการณ์ในระดับจังหวัด
- การช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ที่ผ่านมานั้นที่การช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายในฐานะเหยื่อของการค้าหญิงและเด็ก)

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้วางมาตรการให้มีการคุ้มครองและป้องกันการค้ำมนุษย์ ทั้งหญิง เด็ก และชาย ที่ครอบคลุมถึงการค้ำมนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์ในด้านแรงงาน ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาหลักในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในภาคกลางที่มีการใช้แรงงานจากประชากรนอกพื้นที่เป็นจำนวนมากที่อาจตกเป็นผู้ถูกค้ำมนุษย์ ทั้งจากภายในประเทศและนอกประเทศ ทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อเป็นแนวทางและกลไกการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการค้ามนุษย์ในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไข ตลอดจนการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายในรูปแบบสหวิชาชีพ^๑ บนพื้นฐานและหลักการเดียวกัน ในพื้นที่ ๕ จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

๓.๒ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ ที่ถูกต้อง ในการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๓ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นระบบที่ชัดเจนและมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประสานงานในทุกระดับทั้งในประเทศและต่างประเทศ

^๑ สหวิชาชีพ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความรู้ มีทักษะ และมีความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหา ร่วมกันอย่างมีระบบ และเป็นกระบวนการอยู่บนพื้นฐานของเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน โดยประเมินสภาพปัญหา วางแผน และปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง และความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ

๓.๔ เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ หรือฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง

๔. หลักการ

การดำเนินการด้านการป้องกันปราบปราม ดำเนินคดี คຸ້ມครอง ช่วยเหลือ และ แก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

๔.๑ ให้ยึดถือบันทึกรายชื่อบุคคลฉบับนี้เป็นหลักในการปฏิบัติ และในการปฏิบัติให้ คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหายเป็นสำคัญ

๔.๒ ให้ยึดหลักสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อสตรีในทุกรูปแบบ อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๕ ว่าด้วยการเกณฑ์ แรงงานหรือแรงงานบังคับ อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๓๘ ว่าด้วยอายุ ขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้ อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๘๒ ว่าด้วยการ ขจัดแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย อนุสัญญาที่เกี่ยวกับแรงงาน และอนุสัญญาหรือพิธีสารอื่น เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๔.๓ ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา พระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติจัดหางานและคຸ້ມครองคนหางาน พ.ศ. ๒๕๒๘ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่าง ประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๘ พระราชบัญญัติคຸ້ມครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่ จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติคຸ້ມครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติคຸ້ມครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติการทำงาน ของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมตามกฎหมายที่กล่าวถึงข้างต้น กฎหมายอื่น กฎระเบียบและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง^๒

^๒ นอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ระบุในข้อ ๔.๓ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ตกเป็นเหยื่อ ให้ สปคท.จังหวัด ประสานขอใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๔๐ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด

๔.๔ ให้สอดคล้องกับบันทึกความเข้าใจ หรือบันทึกข้อตกลงระดับชาติ บันทึกความเข้าใจหรือบันทึกข้อตกลงระหว่างประเทศระดับทวิภาคี และพหุภาคีที่เกี่ยวข้อง

๔.๕ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในรูปของสหวิชาชีพและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. ความหมายของการค้ำมนุษย์

๕.๑ “การค้ำมนุษย์” หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลหนึ่งบุคคลใด โดย

(๑) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว น้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(๒) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

“การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับด้วยวิธีเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

“การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการ โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

๕.๒ “ผู้เสียหาย” หมายความว่า “บุคคลผู้ถูกกระทำจากการกระทำตามความหมายของการค้ำมนุษย์ในข้อ ๕.๑”

๕.๓ “เด็ก” หมายความว่า “บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี”

๖. ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มเป้าหมาย คือ

๖.๑ คนไทยที่ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายทั้งในและนอกราชอาณาจักร

๖.๒ คนต่างด้าวที่เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักร โดยถูกต้อง หรือ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย

๖.๓ คนที่มีได้มีสัญชาติไทย แต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักร^๓ หรือเคยมีภูมิลำเนา หรือมีสถานอยู่อาศัยในราชอาณาจักร^๔ มาก่อน และเป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายทั้งใน และนอกราชอาณาจักร

๗. การปฏิบัติการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย

๗.๑ กลไกการให้ความช่วยเหลือ และคุ้มครองผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย

๗.๑.๑ การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม.จังหวัด)

โดยมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ จังหวัดได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด ซึ่งต่อไปนี้ใช้คำว่า ศปคม.จังหวัด ชื่อภาษาอังกฤษ Provincial Operation Center on Prevention and Suppression of Human Trafficking (POCHT) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน คณะกรรมการ ศปคม.จังหวัด อาจประกอบด้วยผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด อัยการจังหวัด ปลัดจังหวัด แรงงานจังหวัด จัดหางานจังหวัด สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด พัฒนาการจังหวัด เกษตรจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชาสัมพันธ์จังหวัด ประมงจังหวัด ขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีจังหวัด ประกันสังคมจังหวัด นายอำเภอ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บังคับการตำรวจน้ำ (ถ้ามี) ตำรวจตระเวนชายแดน (ถ้ามี) ตรวจคนเข้าเมือง (ถ้ามี) ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ถ้ามี) ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ (ถ้ามี) ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้แทนองค์กรธุรกิจเอกชน หน่วยงานและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

^๓ “คนที่มีได้มีสัญชาติไทย” ตามความในข้อนี้ หมายถึงเฉพาะบุคคลธรรมดาซึ่งไม่ได้มีสัญชาติไทย และสัญชาติอื่น ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ นอกจากนั้น ยังรวมถึงบุคคล ๑๕ กลุ่ม ที่กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวไว้ในภาคผนวกเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ตามหนังสือ สำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๘ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๘ ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีได้มีสัญชาติไทย แต่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ได้แก่ ๑. บุคคลบนพื้นที่สูง (ถือบัตรสีฟ้า) ๒. อดีตทหารจีนคณะชาติ (ถือบัตรสีขาว) ๓. จีนฮ่ออพยพพลเรือน (ถือบัตรสีเหลือง) ๔. จีนฮ่ออิสระ (ถือบัตรสีส้ม) ๕. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า (ถือบัตรสีชมพู) ๖. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (ถือบัตรสีส้ม/มีถิ่นที่อยู่อาศัยถาวร) ๗. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (ถือบัตรสีม่วง/อาศัยอยู่กับนายจ้าง) ๘. ญวนอพยพ (ถือบัตรสีขาวขบหน้าเงิน) ๙. ลาวอพยพ (ถือบัตรสีฟ้า) ๑๐. เนปาลอพยพ (ถือบัตรสีเขียว) ๑๑. อดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายา (ถือบัตรสีเขียว/อดีต จคม.) ๑๒. ไทยลื้อ (ถือบัตรสีส้ม) ๑๓. เผ่าตองเหลือง (บัตรบุคคลพื้นที่สูง/ถือบัตรสีฟ้า) ๑๔. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง กัมพูชา (ถือบัตรสีเขียว) ๑๕. บุคคลที่ได้รับการจัดทำทะเบียนสำรวจชุมชนบนพื้นที่สูง (ถือบัตรสีเขียวขอบแดง)

^๔ โดยมีหลักฐานทางราชการหรือจากการสืบทราบข้อเท็จจริง

๗.๑.๒ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม. จังหวัด) มีหน้าที่

ก) ประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวัง หาข่าว จัดเวรรับแจ้งเหตุช่วยเหลือ คຸ້ມครองด้านกฎหมายและสังคมสงเคราะห์ บำบัดฟื้นฟู ส่งตัวกลับคืนสู่ภูมิลำเนา และคืนสู่สังคม

ข) จัดหาสถานที่พักชั่วคราวที่ปลอดภัยให้แก่ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย

ค) ประสานการดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

ง) ประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีเจตคติที่ถูกต้อง ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ในทุกด้าน อาทิ ด้านการป้องกัน การช่วยเหลือและคຸ້ມครอง การปราบปราม ดำเนินคดี และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

จ) จัดเก็บข้อมูลและระบบสารสนเทศรวมทั้งตัวชี้วัดด้านการค้ามนุษย์ เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน การปราบปราม การช่วยเหลือคຸ້ມครอง การติดตามงาน การประเมินผลงาน แลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลและข้อสนเทศกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระหว่างจังหวัด ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ รวมทั้งการทํารายงานข้อมูล การดำเนินการช่วยเหลือ คຸ້ມครอง บำบัดฟื้นฟู การคืนสู่สังคมและการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเป็นรายกรณี

ฉ) จัดทำแผนยุทธศาสตร์และประสานการปฏิบัติในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับจังหวัด ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

ช) ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัย รวมทั้งการเผยแพร่องค์ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้สนใจ และประชาชนทั่วไป

ซ) ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกัน ช่วยเหลือคຸ້ມครอง และปราบปรามการค้ามนุษย์ และรณรงค์ให้ประชาชนทราบถึงบทบาท หน้าที่ ภารกิจของ ศปคม.จังหวัด

ฌ) ประสานการจัดหางบประมาณและทรัพยากรสำหรับดำเนินการ ที่เกี่ยวกับการป้องกัน การปราบปราม และการช่วยเหลือคຸ້ມครอง

ญ) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของ ศปคม.จังหวัด รวมทั้งการดำเนินงานของชุดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบสหวิชาชีพ และรายงาน

ประจำปีต่อศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ (ศปคม.แห่งชาติ) สำนักงาน ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สป.พม.)

ฎ) อาจแต่งตั้งคณะกรรมการ ศูนย์ปฏิบัติการฯ ในระดับอำเภอ (ศปคม. อำเภอ) หรือคณะทำงานในระดับต่างๆ

ฎ) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่ ศปคม.แห่งชาติ มอบหมาย

๗.๑.๓ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นสำนักงาน เลขานุการ ของ ศปคม.จังหวัด และเป็นหน่วยประสานงาน

๗.๑.๔ ศปคม.จังหวัดจัดตั้ง “ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในรูปแบบสหวิชาชีพ” อาจประกอบด้วย พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครอง แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่สำนักงานจัดหางานจังหวัด เจ้าหน้าที่ สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด ล่ามจากภาครัฐและ/หรือองค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องและเหมาะสม เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายตามบันทึก ข้อตกลงที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบันทึกข้อตกลงฉบับนี้

จังหวัดใดเห็นสมควรจัดตั้งชุดปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบสหวิชาชีพในระดับอำเภอที่มีความจำเป็นให้จัดตั้งได้ตามความเหมาะสม

ในการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หากมีผู้ที่ไม่ได้อยู่ในชุดปฏิบัติการช่วยเหลือฯ ได้รับการร้องขอให้เข้าร่วมปฏิบัติการด้วย หัวหน้าชุดปฏิบัติการช่วยเหลือฯ อาจบันทึกรายชื่อบุคคลนั้นไว้เป็นหลักฐานก่อนเข้าปฏิบัติการช่วยเหลือฯ โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุดปฏิบัติการช่วยเหลือฯ ตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

๗.๑.๕ ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือฯ ของจังหวัด มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ก) ดำเนินการเชิงรุก โดยหาข่าว บ่งชี้ภาวะเสี่ยง ซึ่งจะต้องดำเนินการช่วยเหลือผู้ตกอยู่ในภาวะดังกล่าวโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องระมัดระวัง และรักษาข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นความลับ เพื่อให้การช่วยเหลือประสบความสำเร็จ และไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้เสียหายหรือผู้เป็นพยานหรือผู้แจ้งเบาะแส

ข) รับแจ้งเหตุ สืบเสาะข้อเท็จจริง รวบรวมข้อมูล พยานหลักฐาน และให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น^๕ โดยเร็ว หากมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย ให้รีบดำเนินการช่วยเหลือทันที

^๕ เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๘ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นต้น

ค) ปรีกษา วางแผน เตรียมความพร้อมก่อนการช่วยเหลือในรูปแบบ สหวิชาชีพ โดยให้ตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่ง สปคม.จังหวัดมอบหมายเป็นหัวหน้าชุดปฏิบัติการช่วยเหลือ ฯ เพื่อให้ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือโดยเร็ว

ง) กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้เสียหาย หรืออาจจะเป็นผู้เสียหายจะได้รับอันตราย หรือถูกเคลื่อนย้าย ให้เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือ ฯ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่เกิดเหตุดำเนินการโดยทันที และให้แจ้ง สปคม.จังหวัด ทราบ โดยเร็ว

จ) ดำเนินการซักถามข้อเท็จจริง^๖ เพื่อใช้ประกอบการคัดแยกผู้เสียหาย และรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบและเชื่อมต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ฉ) ประสานส่งต่อผู้เสียหายเข้าสู่ระบบการคุ้มครองช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟู ตลอดจนการคืนสู่สังคมอย่างปลอดภัย

ช) สรุปผลการปฏิบัติงานเสนอต่อ สปคม.จังหวัด

๑.๒ กระบวนการช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย

๑.๒.๑ การดำเนินการช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายออกจาก สถานการค้าประเวณี สถานบริการ สถานประกอบกิจการ เคหสถาน หรือสถานที่อื่นใด ไม่ว่าโดย ได้รับการแจ้งเหตุ หรือการตรวจตราเฝ้าระวัง หรือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายมาขอรับ ความช่วยเหลือ หรือมีผู้พามาขอรับความช่วยเหลือ ให้มีการสืบสวนและหรือตรวจสอบข้อเท็จจริง หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย ให้ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือ ฯ ของจังหวัด ดำเนินการอย่างเร่งด่วน และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นเก็บรวบรวม พยานหลักฐานให้มากที่สุด เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและขยายผลการจับกุม

๑.๒.๒ ภายหลังการช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย ตามข้อ ๑.๒.๑ แล้ว ให้เป็นหน้าที่ของชุดปฏิบัติการช่วยเหลือ ฯ ของจังหวัดในการคัดแยกผู้เสียหายเบื้องต้น พร้อมบันทึกความเห็นหรือข้อสังเกต เพื่อประสานส่งต่อพนักงานสอบสวน

๑.๒.๓ การพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้เสียหายหรือไม่ ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้ โดยพิจารณาจากพยานหลักฐาน และรับฟัง

^๖ การซักถามข้อเท็จจริง หมายความว่า การซักถามเพื่อให้ทราบว่าเด็กและหญิงนั้นเป็นผู้เสียหาย หรือตกเป็น เครื่องมือ/วัตถุ ของการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใดก็ได้

ความเห็นและเหตุผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาที่ดูแลผู้นั้นอยู่^๓ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชน

ในกรณีที่มีความเห็นขัดหรือแย้งกัน ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจนั้นๆ ทำบันทึกความเห็น พร้อมแนบความเห็นต่างหรือแย้งไปยัง ศปค.จังหวัดพิจารณาโดยเร็ว และขอให้ส่งผลการพิจารณาพร้อมแนบข้อคิดเห็นของ ศปค.จังหวัดไปยังผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และในระหว่างการพิจารณาให้บุคคลดังกล่าวได้รับการคุ้มครองตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

๓.๒.๔ หลังจากที่ได้มีการคัดแยกผู้เสียหายแล้ว สำหรับผู้ที่มีผู้เสียหายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ดำเนินการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองตามที่ระบุไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน

๓.๒.๕ การคุ้มครองผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายซึ่งอาจเป็นพยาน เมื่อผู้นั้นเข้าพักพิงในหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชน ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นอาจไม่ได้รับความปลอดภัย ให้หัวหน้าสถานีที่พักพิงนั้นหรือเลขาธิการของ ศปค.จังหวัด ร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความคุ้มครองผู้นั้นได้ตามความจำเป็น และ/หรือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๖

๓.๒.๖ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องรักษาความลับ และห้ามมิให้อนุญาตหรือจัดให้ผู้หนึ่งผู้ใดดำเนินการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(ก) บันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียง หรือสิ่งอื่นที่สามารถแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะขั้นตอนใดๆ

(ข) โฆษณาหรือเผยแพร่ข้อความ ซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่ทำให้บุคคลอื่นรู้จักชื่อตัว ชื่อสกุลของผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์หรือบุคคลในครอบครัวผู้เสียหายนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยสื่อสารสนเทศประเภทใด

(ค) โฆษณาหรือเผยแพร่ข้อความ ภาพหรือเสียง ไม่ว่าจะโดยสื่อสารสนเทศประเภทใด เปิดเผยประวัติ สถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของบุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

^๓ อ้างถึงบันทึกข้อตกลง เรื่อง แนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีค้าหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ภาคผนวก สรุปรายชื่อสงฆ์จากการประชุมชี้แจงบันทึกข้อตกลง

ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการกระทำที่ผู้กระทำจำเป็นต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการในการคุ้มครองหรือช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย หรือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายยินยอมโดยบริสุทธิ์ใจ

๑.๒.๗ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ต่อเนื่องในหลายจังหวัด และมีความจำเป็นต้องดำเนินการประสานงานกันในหลายจังหวัดให้ สปคท.จังหวัด ประสานงานกับ ศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี ตำรวจภูธรภาค (พตส.ภาค) หรือศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (พตส.ตร.) ซึ่งตั้งอยู่ที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดต่อเด็ก เยาวชน สตรี (ปตส.ตร.) หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

๑.๓ การดำเนินการในการป้องกันกลุ่มเสี่ยง การช่วยเหลือ และคุ้มครองผู้เสียหาย หรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย รวมทั้งช่วยเหลือในการดำเนินคดีขององค์กร หน่วยงาน หรือองค์กรพัฒนาเอกชนใดๆ ไม่ว่าจะตั้งอยู่ในหรือนอกราชอาณาจักร รวมทั้งองค์กรนานาชาติและองค์กรเอกชนต่างประเทศ ให้ถือปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ โดยประสานความร่วมมือกับ สปคท.จังหวัด

๑.๔ การปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ผู้กระทำความผิดด้วย

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นผู้ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดฐานเข้ามา ออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรับเร้าบุคคลเพื่อค้าประเวณี และการเข้าไปมั่วสุมในสถานการณืค้าประเวณีเพื่อค้าประเวณี หรือความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้ ตามความในมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

๘. แนวทางปฏิบัติกรณีคนไทยที่ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายทั้งในและนอกราชอาณาจักร

๘.๑ ในกรณีที่พบว่าผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายตามข้อ ๑.๒.๑ ให้รีบซักถามข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานของผู้นั้นไว้

การถามปากคำเบื้องต้น ให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการในวรรคแรกประสานงานแจ้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ให้จัดหาหรือประสานงานให้มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ ล่ามจากภาครัฐ/องค์กรพัฒนาเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและหญิงแล้วแต่กรณี เข้าร่วมในการถามปากคำดังกล่าวข้างต้นด้วย

การถามปากคำในการสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจประสานงานแจ้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ให้จัดหาหรือประสานงานให้มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ ตำรวจภาคีรัฐ/องค์กรพัฒนาเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและหญิง แล้วแต่กรณี เข้าร่วมฟังการถามปากคำดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งบันทึกวิธีทัศนียภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องไว้เป็นหลักฐานด้วย ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักการข้อ ๗.๒.๖

การถามปากคำเบื้องต้นและการถามปากคำในการสอบสวนเด็กที่เป็นผู้เสียหายหรือ อาจจะเป็นผู้เสียหายให้ดำเนินการตามความในวรรค ๒ และวรรค ๓ และให้พนักงานสอบสวน คำนึงถึงหลักการว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^๔ และให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นว่า มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือผู้เสียหายหรือพยานบุคคลได้แจ้งต่อพนักงานอัยการ ว่า ประสงค์จะให้การต่อศาล ให้พนักงานสอบสวนประสานงานพนักงานอัยการหรือพนักงานอัยการ โดยตนเองยื่นคำร้องต่อศาลให้มีการสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

๘.๒ ให้เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือ ฯ ของจังหวัดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องซักถาม ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยละเอียดจากผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย เพื่อประเมินสถานะทางด้าน ร่างกาย จิตใจและสังคมของผู้นั้น เพื่อดำเนินการคัดแยกผู้เสียหาย และรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไว้เป็น หลักฐานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งประสานส่งข้อมูลนั้นให้พนักงานสอบสวนเพื่อประกอบการ สอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อไป

ในการซักถามข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย อาจร้อง ขอให้เจ้าหน้าที่ติดต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ เพื่อเข้าร่วมหรือส่งตัวแทน หรือเจ้าหน้าที่เข้าร่วมรับฟังการซักถามข้อเท็จจริงด้วยก็ได้

๘.๓ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในความผิดฐานค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมทั้งความผิดตามกฎหมาย อื่น เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วย สวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และกฎหมายว่าด้วยแรงงาน

หลักเกณฑ์การนับอายุเด็กเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้ถืออายุของเด็ก ที่ตกเป็นผู้เสียหายขณะที่ความผิดเกิดขึ้นครั้งแรก ในกรณีที่ความผิดเกิดเมื่อเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

^๔ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๕๐

แต่พบการกระทำความผิดเมื่อเด็กอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดซึ่งกระทำแก่เด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

กรณีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยแรงงาน ให้สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด สำนักงานจัดหางานจังหวัด และหรือสำนักงานประกันสังคมจังหวัดเข้าร่วมดำเนินการกับ สปค.จังหวัด

๘.๔ การดำเนินการตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจนำตัวบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายไปไว้ในสถานที่อันควรซึ่งมิใช่ห้องขังหรือสถานที่คุมขังตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลดังกล่าวแต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง ทั้งนี้ ให้รายงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหาย หรือการแสวงหาข้อเท็จจริงไม่แล้วเสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล โดยให้ระบุสถานที่ในคำร้องตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เมื่อศาลมีคำสั่งประการใด ให้ดำเนินการตามคำสั่งศาลต่อไป

ในกรณีผู้เสียหายมีความจำเป็นต้องอยู่เกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ได้รับการดูแลที่เหมาะสมสมควร

ในกรณีที่เป็นเด็กให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ถ้าปรากฏว่าเด็กนั้นมีบิดามารดา หรือผู้ปกครองตกเป็นผู้เสียหายร่วมด้วย การจัดสถานที่พักพิง หรือการให้ความช่วยเหลือดูแลตามวรรคก่อน ให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนโดยเคร่งครัด

๘.๕ หลังถามปากคำผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายแล้ว หากบุคคลนั้นสมัครใจขอรับบริการการศึกษา หรือฝึกอาชีพกับหน่วยงานใด ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดประสานงานไปยังหน่วยงานเพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุน และแจ้ง สปค.จังหวัดทราบ

๘.๖ ในระหว่างที่ผู้เสียหายอยู่ในความดูแลในหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชน ให้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยพิจารณาให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับภูมิลำเนา การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องสินไหมทดแทน การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่ได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้ ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อนด้วย

๘.๗ ในกรณีที่ต้องการทราบสถานะบุคคลของผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายที่ไม่มีหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน หรือมีบัตรประจำตัวประชาชนแต่รูปถ่ายในบัตรนั้นไม่เหมือนผู้ถือบัตร หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการปลอมแปลง แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือมิใช่บัตรประจำตัวประชาชนของผู้นั้น หรือมีข้อสงสัยเกี่ยวกับหลักฐานที่ทางราชการออกให้ใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชนเป็นการชั่วคราว หรือไม่มีหลักฐานใดๆ แสดงสถานะบุคคล ให้เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการตรวจสอบหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน หรือค้นหาจากหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และประสานแจ้งผลการตรวจสอบให้พนักงานสอบสวนทราบ

๘.๘ ในกรณีที่ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายอ้างว่าอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป และไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรแสดงตัวอื่น และมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ให้เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์หรือพนักงานสอบสวนประสานงานให้มีการตรวจร่างกายผู้นั้นทางการแพทย์ โดยการตรวจฟันหรือตรวจร่างกายด้วยวิธีอื่นใด เพื่อให้ทราบและยืนยันอายุที่แท้จริงของผู้นั้น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้จัดให้มีการตรวจให้ประสานแจ้งผลการตรวจให้พนักงานสอบสวนทราบโดยเร็ว

เพื่อประโยชน์ของเด็กที่เป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย ในกรณีที่ยังไม่ได้รับผลการตรวจสอบอายุหรือผลการตรวจสอบอายุยังไม่แน่ชัด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี และให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนไปก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการสอบสวนเด็ก

๘.๙ กรณีที่มีผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายอยู่นอกจังหวัดภูมิลำเนา ให้ดำเนินการดังนี้

ก) ให้เจ้าหน้าที่ที่รับแจ้งเหตุรายงานไปยัง ศปคม.จังหวัดที่รับแจ้ง เพื่อดำเนินการสืบค้นข้อเท็จจริงเบื้องต้น แล้วจึงประสานไปยัง ศปคม.จังหวัดที่เกิดเหตุเพื่อดำเนินการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายโดยเร็ว

ข) ให้ ศปคม.จังหวัดที่เกิดเหตุประสานไปยัง ศปคม.จังหวัดภูมิลำเนา เพื่อสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม ประเมินครอบครัว และให้ความช่วยเหลือคุ้มครองที่เหมาะสมต่อไป

เมื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายเรียบร้อยแล้ว ให้ ศปคม.จังหวัดที่เกิดเหตุ แจ้ง ศปคม.จังหวัดที่รับแจ้งทราบ และรายงานผลการดำเนินงาน รวมถึงผลการดำเนินคดีไปยัง ศปคม.แห่งชาติ

๘.๑๐ ในกรณีที่ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายอยู่นอกราชอาณาจักร เมื่อ ศปคม.จังหวัดได้รับแจ้งเหตุ ให้ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือฯ ของจังหวัด สืบค้นข้อเท็จจริงและประเมินสถานการณ์เบื้องต้นแล้วรายงานไปยัง ศปคม.จังหวัดและศปคม.แห่งชาติ รวมทั้งมีการประสาน

หน่วยงานและหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกราชอาณาจักรในการดำเนินการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย และปราบปรามกระบวนกรค้ามนุษย์อย่างทันทั่วถึง และระหว่งการดำเนินการนี้ให้ สปคท.จังหวัด จัดให้มีการช่วยเหลือและคุ้มครองให้ความปลอดภัยกับครอบครัวผู้นั้นหรือผู้แจ้งเหตุตามความเหมาะสม

๘.๑๑ การส่งกลับผู้เสียหายภายในราชอาณาจักรไปยังจังหวัดภูมิลำเนาหรือจังหวัดอื่นที่ผู้เสียหายแจ้งความประสงค์ ให้ สปคท.จังหวัดที่เกิดเหตุประสานไปยัง สปคท.จังหวัดดังกล่าวดำเนินการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม เยี่ยมบ้าน ประเมินความพร้อมของครอบครัวและชุมชน และรายงานผลกลับไปยัง สปคท.จังหวัดที่เกิดเหตุ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนส่ง ไปจังหวัดดังกล่าวอย่างปลอดภัยหรือใช้มาตรการทางเลือกอื่นที่เหมาะสม

เมื่อผู้เสียหายกลับถึงจังหวัดภูมิลำเนาหรือจังหวัดอื่นที่แจ้งความประสงค์ไว้ ให้ สปคท.จังหวัดนั้นดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อให้ผู้นั้นสามารถดำเนินชีวิตในสังคมและไม่กลับสู่กระบวนกรค้ามนุษย์อีก พร้อมทั้งติดตามและรายงานผลให้ สปคท.จังหวัดที่เกิดเหตุทราบ

ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่สามารถแจ้งความประสงค์ได้ ให้ สปคท.จังหวัดที่เกิดเหตุประเมินสภาพและจัดหาสถานที่ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้นั้นเป็นสำคัญ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หาก สปคท.จังหวัดใดได้รับการร้องขอให้รวบรวมพยานหลักฐานหรือข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด สปคท.จังหวัดนั้นจะต้องดำเนินการโดยเร็ว

๘.๑๒ กรณีมีการส่งตัวผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายนอกราชอาณาจักรกลับมาอยู่ใน ๕ จังหวัดภาคกลางตอนล่างเริ่มจากสถานทูต สถานกงสุลของประเทศไทยที่ประจำในประเทศนั้นๆ ได้ช่วยเหลือส่งตัวกลับมาในราชอาณาจักร กระทรวงการต่างประเทศจะประสานงานกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งเรื่องการส่งตัวกลับพร้อมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้นั้นให้หน่วยงานดังกล่าวทราบ จากนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีหน้าที่จัดส่งนักสังคมสงเคราะห์ โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจไปรับตัวผู้เสียหายหรือบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายที่ทำอาชญากรรมหรือด่านตรวจคนเข้าเมือง และซักถามข้อเท็จจริงเบื้องต้น ประเมินสภาพปัญหา ความปลอดภัย ความเสี่ยง และความต้องการเพื่อวางแผนการช่วยเหลือต่อไป

เมื่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ส่งตัวผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย พร้อมข้อมูลดังกล่าวมายัง สปคท.จังหวัดที่รับตัวผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายแล้ว ให้ สปคท.จังหวัดนั้นช่วยเหลือ คุ้มครองและนำผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายคืนสู่สังคม โดยได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปราม

ในกรณีที่ สปคม.จังหวัด ได้รับการประสานโดยตรงจากสถานทูต สถานกงสุลของประเทศไทยที่ประจำในประเทศนั้นๆ เกี่ยวกับการส่งตัวผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายนอกราชอาณาจักรกลับมาอยู่ในจังหวัด ให้ สปคม.จังหวัดจัดส่งนักสังคมสงเคราะห์โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจไปรับตัวผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายที่ท่าอากาศยานหรือด่านตรวจคนเข้าเมือง และซักถามข้อเท็จจริงเบื้องต้น ประเมินสภาพปัญหา ความปลอดภัย ความเสี่ยง และความต้องการ เพื่อวางแผนการช่วยเหลือต่อไป

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด หาก สปคม.จังหวัดใดได้รับการร้องขอให้รวบรวมพยานหลักฐานหรือข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด สปคม.จังหวัดนั้นจะต้องดำเนินการโดยเร็ว

๕. แนวทางปฏิบัติกรณีคนต่างด้าวที่เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรโดยถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย

๕.๑ ในกรณีที่พบว่ามีความผิดต่างด้าวเป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายตามข้อ ๗.๒.๑ ให้รับซักถามข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานของผู้เสียหายไว้

การถามปากคำเบื้องต้น ให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการในวรรคแรกประสานงานแจ้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ให้จัดหาหรือประสานงานให้มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ ล่ามจากภาครัฐ/องค์กรพัฒนาเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและหญิงแล้วแต่กรณี เข้าร่วมในการถามปากคำดังกล่าวข้างต้นด้วย

การถามปากคำในการสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจประสานงานแจ้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ให้จัดหาหรือประสานงานให้มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ ล่ามจากภาครัฐ/องค์กรพัฒนาเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและหญิง แล้วแต่กรณี เข้าร่วมฟังการถามปากคำดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งบันทึกวิธีทัศนให้ปรากฏภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องไว้เป็นหลักฐานด้วย ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักการข้อ ๗.๒.๖

การถามปากคำเบื้องต้นและการถามปากคำในการสอบสวนเด็กต่างด้าวที่เป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายให้ดำเนินการตามความในวรรค ๒ และวรรค ๓ และให้พนักงานสอบสวนคำนึงถึงหลักการว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นว่า มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือผู้เสียหายหรือพยานบุคคลได้แจ้งต่อพนักงานอัยการว่า ประสงค์จะให้การต่อศาล ให้พนักงานสอบสวนประสานงานพนักงานอัยการหรือพนักงานอัยการ

โดยตนเองยื่นคำร้องต่อศาลให้มีการสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

การถามปากคำและการสอบสวน จะต้องรีบดำเนินการให้เสร็จโดยเร็ว หากคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือสิทธิที่จะอยู่ในราชอาณาจักรสิ้นสุดลง ให้ส่งคนต่างด้าวนั้นกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาอย่างปลอดภัยโดยไม่ชักช้า เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิต่างๆ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้มีการผ่อนผัน ให้คนต่างด้าวนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว โดยระหว่างที่ได้รับการผ่อนผัน ให้คนต่างด้าวนั้นอยู่ในความดูแลในหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชน

๕.๒ ให้เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือ ฯ ของจังหวัดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยละเอียดจากคนต่างด้าวที่เป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย เพื่อประเมินสถานะทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมของผู้นั้น เพื่อดำเนินการคัดแยกผู้เสียหาย และรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไว้เป็นหลักฐานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งประสานงานส่งข้อมูลนั้นให้พนักงานสอบสวนเพื่อประกอบการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อไป

ในการซักถามข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง คนต่างด้าวนั้นอาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่ติดต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ เพื่อเข้าร่วมหรือส่งตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่เข้าร่วมรับฟังการซักถามข้อเท็จจริงด้วยก็ได้

๕.๓ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในความผิดฐานค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมทั้งความผิดตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และกฎหมายว่าด้วยแรงงาน

หลักเกณฑ์การนับอายุเด็กเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้ถืออายุของเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายขณะที่ความผิดเกิดขึ้นครั้งแรก ในกรณีที่ความผิดเกิดเมื่อเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี แต่พบการกระทำความผิดเมื่อเด็กอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดซึ่งกระทำแก่เด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

กรณีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยแรงงาน ให้สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และหรือสำนักงานจัดหางานจังหวัด เข้าร่วมดำเนินการกับ สปคม.จังหวัด

๕.๔ การดำเนินการตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจนำตัวคนต่างด้าวที่อาจจะเป็นผู้เสียหายไปไว้ในสถานที่อันควรซึ่งมิใช่ห้องขังหรือสถานที่คุมขังตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่คนต่างด้าวผู้นั้น

แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง ทั้งนี้ ให้รายงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องให้การคุ้มครองคนต่างด้าวที่อาจจะเป็นผู้เสียหาย หรือ การแสวงหาข้อเท็จจริงไม่แล้วเสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล โดยให้ระบุสถานที่ในคำร้องตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เมื่อศาลมีคำสั่งประการใด ให้ดำเนินการ ตามคำสั่งศาลต่อไป

ในกรณีคนต่างด้าวอาจจะเป็นผู้เสียหายมีความจำเป็นต้องอยู่เกินกว่าระยะเวลา ที่กฎหมายกำหนดให้ได้รับการดูแลที่เหมาะสมตามสมควร

ในกรณีที่เป็เด็กให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ถ้าปรากฏ ว่าเด็กนั้นมีบิดามารดา หรือผู้ปกครองตกเป็นผู้เสียหายร่วมด้วย การจัดสถานที่พักพิง หรือการให้ ความช่วยเหลือดูแลตามวรรคก่อน ให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน โดยเคร่งครัด

๕.๕ ในระหว่างที่คนต่างด้าวที่เป็ผู้เสียหายอยู่ในความดูแลในหน่วยงานของ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชน ให้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยพิจารณา ให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูร่างกายและ จิตใจ การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยัง ประเทศเดิมหรือภูมิภาคอื่น การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องสินไหมทดแทน การแจ้งสิทธิของผู้เสียหาย ที่ได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้ ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อนด้วย

๕.๖ ในกรณีที่ไม่มีหลักฐานแสดงตัว หรือมีเหตุอันควรสงสัยในความถูกต้อง แท้จริงของเอกสารแสดงตัว ให้ ศปค.จังหวัด ประสานดำเนินการตรวจสอบกับสถานทูต หรือ สถานกงสุลที่บุคคลนั้นอ้างว่าเป็นพลเมืองของประเทศนั้น แล้วแจ้งผลการตรวจสอบให้พนักงาน สอบสวนทราบ

๕.๗ ในกรณีที่คนต่างด้าวนั้นอ้างว่าอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป แต่ไม่มีหลักฐานแสดง ตัว หรือมีหลักฐานแสดงตัวแต่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการปลอมแปลง แก้ไขหลักฐานแสดงตัว หรือ มิใช่หลักฐานแสดงตัวที่ออกให้กับบุคคลนั้น และมีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้นั้นอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ให้ เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือพนักงานสอบสวนประสานงาน ให้มีการตรวจร่างกายคนต่างด้าวนั้นทางการแพทย์ โดยการตรวจฟันหรือตรวจร่างกายด้วยวิธีอื่นใด เพื่อให้ทราบและยืนยันอายุที่แท้จริงของผู้นั้น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้จัดให้มีการตรวจให้ประสานแจ้งผลการตรวจให้พนักงานสอบสวน ทราบโดยเร็ว

เพื่อประโยชน์ของเด็กที่เป็ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย ในกรณีที่ยังไม่ได้รับ ผลการตรวจสอบอายุหรือผลการตรวจสอบอายุยังไม่แน่ชัด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลนั้นอายุ

ต่ำกว่า ๑๘ ปี และให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนไปก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการสอบสวนเด็ก

๕.๘ ในกรณีที่ไม่มีหลักฐานแสดงตัว หรือมีเหตุอันควรสงสัยในความถูกต้องแท้จริงของเอกสารแสดงตัว และไม่ทราบสัญชาติแน่ชัด ให้ สปค.จังหวัด ประสานกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เพื่อดำเนินการตรวจสอบกับสถานทูต หรือสถานกงสุลที่บุคคลนั้นอ้างว่าเป็นพลเมืองของประเทศนั้น หรือหน่วยงานในประเทศต้นทาง แล้วแจ้งผลการตรวจสอบให้พนักงานสอบสวนทราบ หากรัฐบาลประเทศภูมิลำเนาไม่ยอมรับ ให้ สปค.จังหวัดรวบรวมพยานหลักฐานหรือชกถามผู้นั้นพร้อมทั้งบันทึกไว้ เพื่อค้นหารายละเอียดสำหรับใช้ในการพิสูจน์สัญชาติต่อไป

๕.๙ เพื่อเป็นการขยายผลการดำเนินคดีและทำลายขบวนการค้ำมนุษย์ในประเทศต้นทางและประเทศไทย ให้พนักงานสอบสวนเสนอ สปค.จังหวัด ส่งต่อข้อมูลของคนต่างด้าวที่เป็นผู้เสียหาย และรายละเอียดหรือพยานหลักฐานที่จะเป็นประเด็นนำสืบหาตัวผู้กระทำผิดไปยังกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อประสานประเทศต้นทางรับไปดำเนินการกับผู้กระทำผิดต่อไป

การดำเนินงานตามวรรคหนึ่งในพื้นที่ที่ต้องขยายผลการปฏิบัติการไปยังต่างประเทศเป็นการเร่งด่วน ให้พนักงานสอบสวนร่วมกับ สปค.จังหวัด ประสานโดยตรงไปยังหน่วยงานภาครัฐ^๕ และองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง^๖ ในการปราบปรามขบวนการค้ำมนุษย์

๕.๑๐ ในกรณี สปค.จังหวัดพิจารณาเห็นว่า คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยถูกกฎหมายโดยสิทธิในการอยู่ในราชอาณาจักรสิ้นสุดลง และคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่ตกเป็นผู้เสียหาย มีความจำเป็นต้องอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปชั่วคราวเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิในฐานะผู้เสียหาย ให้ สปค. จังหวัดประสานการดำเนินการให้มีการผ่อนผันให้คนต่างด้าวผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

เมื่อคนต่างด้าวนั้นได้รับสิทธิการผ่อนผันให้อยู่ต่อในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวไปอีกระยะหนึ่ง หากประสงค์จะทำงานระหว่างเวลาที่ได้รับการผ่อนผัน สปค.จังหวัดควรประสานสำนักงานจัดหางานจังหวัดเพื่อช่วยประสานอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลตำแหน่งงานว่าง

^๕ อาทิ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองชายแดน กองทัพเรือ กองบังคับการตำรวจน้ำ สำนักงานประสานงานชายแดนไทย – พม่า กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ ๑๓ และ ๑๔ กองทัพภาคที่ ๑ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน

^๖ อาทิ เครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย มูลนิธิกระจกเงา

และข้อมูลของนายจ้าง รวมทั้งประสานการดำเนินการให้คนต่างด้าวนั้นได้รับใบอนุญาตทำงานตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑

คนต่างด้าวผู้ได้รับสิทธิการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปชั่วคราว หรือได้รับการอนุญาตให้ทำงานตามความในวรรคข้างต้น เมื่อหมดความจำเป็นในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิในฐานะผู้เสียหายให้ ศปค. จังหวัดแจ้งผู้มีอำนาจระดับสิทธิดังกล่าว แล้วจึงส่งตัวคนต่างด้าวนั้นกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่ หรือภูมิลำเนาโดยไม่ชักช้า การส่งตัวกลับให้คำนึงถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของบุคคลผู้นั้นด้วย สำหรับค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือและส่งกลับให้พิจารณาขอรับการสนับสนุนจากกองทุนตามพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และกองทุนตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑

สำหรับคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร โดยถูกกฎหมาย เมื่อได้รับการช่วยเหลือให้พ้นจากการถูกค้ามนุษย์แล้ว หากสิทธิในการอยู่ในราชอาณาจักร และสิทธิในการได้รับอนุญาตทำงานยังคงเหลืออยู่ รวมทั้งคนต่างด้าวนั้นไม่ประสงค์จะกลับประเทศภูมิลำเนาเดิม เจ้าหน้าที่ไม่ต้องส่งตัวคนต่างด้าวนั้นออกนอกราชอาณาจักร หากคนต่างด้าวนั้นประสงค์ขอความช่วยเหลือในการเปลี่ยนนายจ้างเดิมที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ให้ ศปค. จังหวัดประสานในการจัดหา นายจ้าง และประสานการดำเนินการให้คนต่างด้าวนั้นได้รับใบอนุญาตทำงาน โดยดำเนินการตามแนวปฏิบัติหรือระเบียบการขอรับใบอนุญาตทำงานกับนายจ้างรายใหม่ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ การหานายจ้างรายใหม่ให้กับคนต่างด้าวนั้นได้หรือไม่ ไม่เป็นการผูกมัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจะมีนายจ้างต้องการจ้างคนต่างด้าวผู้นั้นหรือไม่

๕.๑๑ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่ประสานกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหรือด่านตรวจคนเข้าเมืองชายแดน สำนักงานประสานงานชายแดนไทย – พม่า สำนักงานประสานงานชายแดนไทย-กัมพูชา สำนักงานประสานงานชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กระทรวงต่างประเทศ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ ในการส่งกลับคนต่างด้าวที่เป็นผู้เสียหายไปยังประเทศต้นทาง/ภูมิลำเนาอย่างปลอดภัย โดยให้ประสานกับหน่วยงานราชการหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องในประเทศภูมิลำเนา (ถ้ามีหรือที่ประเทศภูมิลำเนารับรอง) เพื่อดำเนินการส่งกลับ การรับตัวกลับ การให้บริการคืนสู่สังคมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศที่ให้การช่วยเหลือผู้เสียหายและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

ในกรณีส่งกลับเด็กที่เป็นผู้เสียหายและเดินทางมาพร้อมกับญาติสืบสายโลหิตหรือผู้เสียหายที่เดินทางมาพร้อมกับญาติสืบสายโลหิตที่เป็นเด็กให้ดำเนินการส่งกลับพร้อมกัน

จากข้อเสนอที่ดังกล่าว ให้ ศปค.จังหวัด ดำเนินการให้สอดคล้องกับบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา เรื่องความร่วมมือทวิภาคีว่าด้วยการจัดการค้าเด็กและหญิงและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ แนวทางการดำเนินงานระหว่างประเทศกัมพูชาและประเทศไทยว่าด้วยการส่งกลับและคืนผู้สังคมนของเหยื่อการค้ามนุษย์ และแนวทางในการร่วมมือระหว่างประเทศกัมพูชาและประเทศไทย ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในเรื่องอาชญากรรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก แนวทางการดำเนินงานว่าด้วยความร่วมมือระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เกี่ยวกับการรับ-ส่ง และฟื้นฟูพัฒนาเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก และข้อตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีในการจัดการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กและการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์

๑๐. แนวทางปฏิบัติกรณีคนที่มิได้มีสัญชาติไทยแต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักร หรือเคยมีภูมิลำเนาหรือมีสถานะอยู่อาศัยในราชอาณาจักรมาก่อน และเป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายทั้งในและนอกราชอาณาจักร

๑๐.๑ ในกรณีที่พบว่ามิผู้ใดเป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายตามข้อ ๗.๒.๑ ให้รับชกถามข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของผู้นั้นไว้

การถามปากคำเบื้องต้น ให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการในวรรคแรกประสานงานแจ้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ให้จัดหาหรือประสานงานให้มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ ล่ามจากภาครัฐ/องค์กรพัฒนาเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและหญิงแล้วแต่กรณี เข้าร่วมในการถามปากคำดังกล่าวด้วย และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนประสานงานในการส่งผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายกลับไปยังเขตพำนักที่กำหนดให้

การถามปากคำในการสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจประสานงานแจ้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ให้จัดหาหรือประสานงานให้มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ ล่ามจากภาครัฐ/องค์กรพัฒนาเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและหญิง แล้วแต่กรณี เข้าร่วมฟังการถามปากคำดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งบันทึกวิธีคดีทัศน์ให้ปรากฏภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องไว้เป็นหลักฐานด้วย ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักการข้อ ๗.๒.๖

การถามปากคำเบื้องต้นและการถามปากคำในการสอบสวนเด็กที่มีได้มีสัญชาติไทย แต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักร หรือเคยมีภูมิลำเนาหรือมีสถานะอยู่อาศัยในราชอาณาจักรมาก่อน และตกเป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายให้ดำเนินการตามความในวรรค ๒ และวรรค ๓ และให้พนักงานสอบสวนคำนึงถึงหลักการว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นว่า มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือผู้เสียหายหรือพยานบุคคลได้แจ้งต่อพนักงานอัยการว่า ประสงค์จะให้การต่อศาล ให้พนักงานสอบสวนประสานงานพนักงานอัยการหรือพนักงานอัยการ โดยตนเองยื่นคำร้องต่อศาลให้มีการสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

การถามปากคำและการสอบสวน จะต้องรีบดำเนินการให้เสร็จโดยเร็ว และให้ สปคท.จังหวัด ส่งผู้เสียหายที่มีได้มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นพำนักอยู่ในราชอาณาจักรมาก่อนกลับอย่างปลอดภัยโดยไม่ชักช้า หากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถส่งผู้นั้นกลับถิ่นพำนักได้ เพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายและในการติดตามผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ให้ผู้เสียหายที่มีได้มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นพำนักอยู่ในราชอาณาจักรมาก่อนนั้นอยู่ในความดูแลในหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชน

๑๐.๒ ให้เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือ ฯ ของจังหวัดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมโดยละเอียดจากผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย เพื่อประเมินสถานะทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมของผู้นั้น เพื่อดำเนินการคัดแยกผู้เสียหาย และรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไว้เป็นหลักฐานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งประสานงานส่งข้อมูลนั้นให้พนักงานสอบสวนเพื่อประกอบการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อไป

ในการซักถามข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายอาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่ติดต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ เพื่อเข้าร่วมหรือส่งตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่เข้าร่วมรับฟังการซักถามข้อเท็จจริงด้วยก็ได้

๑๐.๓ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมทั้งความผิดตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และกฎหมายว่าด้วยแรงงาน

หลักเกณฑ์การนับอายุเด็กเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้ถืออายุของเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายขณะที่ความผิดเกิดขึ้นครั้งแรก ในกรณีที่ความผิดเกิดเมื่อเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

แต่พบการกระทำความผิดเมื่อเด็กอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดซึ่งกระทำแก่เด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

กรณีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยแรงงาน ให้สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และหรือสำนักงานจัดหางานจังหวัด เข้าร่วมดำเนินการกับ สปค.จังหวัด

๑๐.๔ การดำเนินการตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจนำผู้อาจจะเป็นผู้เสียหายไปไว้ในสถานที่อันควร ซึ่งมีข้อห้ามหรือสถานที่คุมขังตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่ผู้นั้น แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง ทั้งนี้ ให้รายงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องให้การคุ้มครองผู้อาจจะเป็นผู้เสียหาย หรือการแสวงหาข้อเท็จจริงไม่แล้วเสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล โดยให้ระบุสถานที่ในคำร้องตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เมื่อศาลมีคำสั่งประการใด ให้ดำเนินการตามคำสั่งศาลต่อไป

ในกรณีผู้อาจจะเป็นผู้เสียหายมีความจำเป็นต้องอยู่เกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ได้รับการดูแลที่เหมาะสมตามสมควร

ในกรณีที่เป็นเด็กให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ถ้าปรากฏว่า เด็กนั้นมีบิดามารดา หรือผู้ปกครองตกเป็นผู้เสียหายร่วมด้วย การจัดสถานที่พักพิง หรือการให้ความช่วยเหลือดูแลตามวรรคก่อน ให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน โดยเคร่งครัด

๑๐.๕ ในระหว่างที่ผู้เสียหายอยู่ในความดูแลในหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชน ให้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยพิจารณาให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษาการฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนา การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องสินไหมทดแทน การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่ได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้ ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อนด้วย

๑๐.๖ ในกรณีที่ไม่มีบัตรประจำตัว หรือมีเหตุสงสัยในความถูกต้องแท้จริงของเอกสารนั้น ให้ สปค.จังหวัดประสานดำเนินการตรวจสอบหลักฐานทางทะเบียนประวัติ และบัตรประจำตัวกับกระทรวงมหาดไทย และแจ้งผลการตรวจสอบให้พนักงานสอบสวนทราบโดยเร็ว

สำหรับผู้ที่เคยมีภูมิลำเนาหรือมีสถานะอยู่อาศัยในราชอาณาจักรมาก่อนและตกเป็นผู้เสียหายทั้งในและนอกราชอาณาจักร ให้เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประสานงานตรวจสอบหลักฐานและพยานบุคคลเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ ตามที่ผู้เสียหายให้ปากคำไว้

และให้มีการรับรองจากหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และแจ้งผลการตรวจสอบให้พนักงานสอบสวนทราบ หรือส่งกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๘ แล้วแต่กรณี

๑๐.๗ ในกรณีที่ผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายอ้างว่าอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป แต่ไม่มีหลักฐานแสดงตัว หรือมีหลักฐานแสดงตัวแต่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการปลอมแปลงแก้ไขหลักฐานแสดงตัวนั้น หรือมิใช่หลักฐานแสดงตัวที่ออกให้กับบุคคลนั้น และมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ให้เจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือพนักงานสอบสวนประสานงานให้มีการตรวจร่างกายผู้นั้นทางการแพทย์โดยการตรวจฟันหรือตรวจร่างกายด้วยวิธีอื่นใด เพื่อให้ทราบและยืนยันอายุที่แท้จริงของผู้นั้น ในกรณีเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้จัดให้มีการตรวจให้ประสานแจ้งผลการตรวจให้พนักงานสอบสวนทราบโดยเร็ว

เพื่อประโยชน์ของเด็กที่เป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหาย ในกรณีที่ยังไม่ได้รับผลการตรวจสอบอายุหรือผลการตรวจสอบอายุยังไม่แน่ชัด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลนั้นอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี และให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนไปก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการสอบสวนเด็ก

๑๐.๘ การส่งกลับผู้เสียหายที่มีหรือที่เคยมีภูมิลำเนา หรือที่อยู่อาศัยใน ๕ จังหวัดภาคกลางตอนล่าง เมื่อ สปคม.จังหวัดได้รับแจ้งให้ดำเนินการเช่นเดียวกับคนไทยที่เป็นผู้เสียหายหรืออาจจะเป็นผู้เสียหายตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๘.๑๑ และ ๘.๑๒

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หาก สปคม.จังหวัดใดได้รับการร้องขอให้รวบรวมพยานหลักฐานหรือข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด สปคม.จังหวัดนั้นจะต้องดำเนินการโดยเร็ว

๑๑. เพื่อให้การดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพิ่มความรู้เฉพาะทางและความร่วมมือระหว่างสหวิชาชีพ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานให้ สปคม.จังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และฝึกอบรมแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยอาจดำเนินการระหว่างจังหวัด ภาค และระหว่างประเทศ

๑๒. เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สปคม.จังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีความตระหนักรู้ ปลูกสร้างอุดมการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรม เสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรและประชาชน ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร

พัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ สื่อมวลชน และองค์กรภาคประชาสังคม ในการป้องกัน ปราบปราม ช่วยเหลือคุ้มครองบำบัดฟื้นฟู การเตรียมความพร้อมชุมชนเพื่อรองรับการส่งกลับผู้เสียหาย และสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังในชุมชน

๑๓. หน่วยงานภาครัฐสามารถขอรับการสนับสนุนเงินงบประมาณจากสำนักงานงบประมาณ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลงนี้ผ่านหน่วยงานต้นสังกัด แล้วแจ้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อพิจารณาสนับสนุนการของบประมาณของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการแสวงหางบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ อาทิ งบประมาณจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ งบประมาณจากยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด องค์กรระหว่างประเทศ ฯลฯ

๑๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน สามารถออกระเบียบหลักเกณฑ์หรือคำสั่งภายในตามความจำเป็นให้สอดคล้องกับบันทึกข้อตกลงนี้ และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๕. กฎหมายใด ๆ ที่อ้างในบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ หากมีการยกเลิก หรือแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังให้นำบทบัญญัติกฎหมายใหม่หรือที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม มาใช้บังคับแล้วแต่กรณี

๑๖. บันทึกข้อตกลงฉบับนี้อาจแก้ไขได้เมื่อมีความจำเป็น หรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลง โดยมีการหารือและเห็นชอบร่วมกันทั้ง ๕ จังหวัดภาคกลางตอนล่าง โดยให้ ศปคท. จังหวัดเป็นผู้ประสาน

บันทึกข้อตกลงนี้ลงนามไว้ ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ณ จังหวัดเพชรบุรี